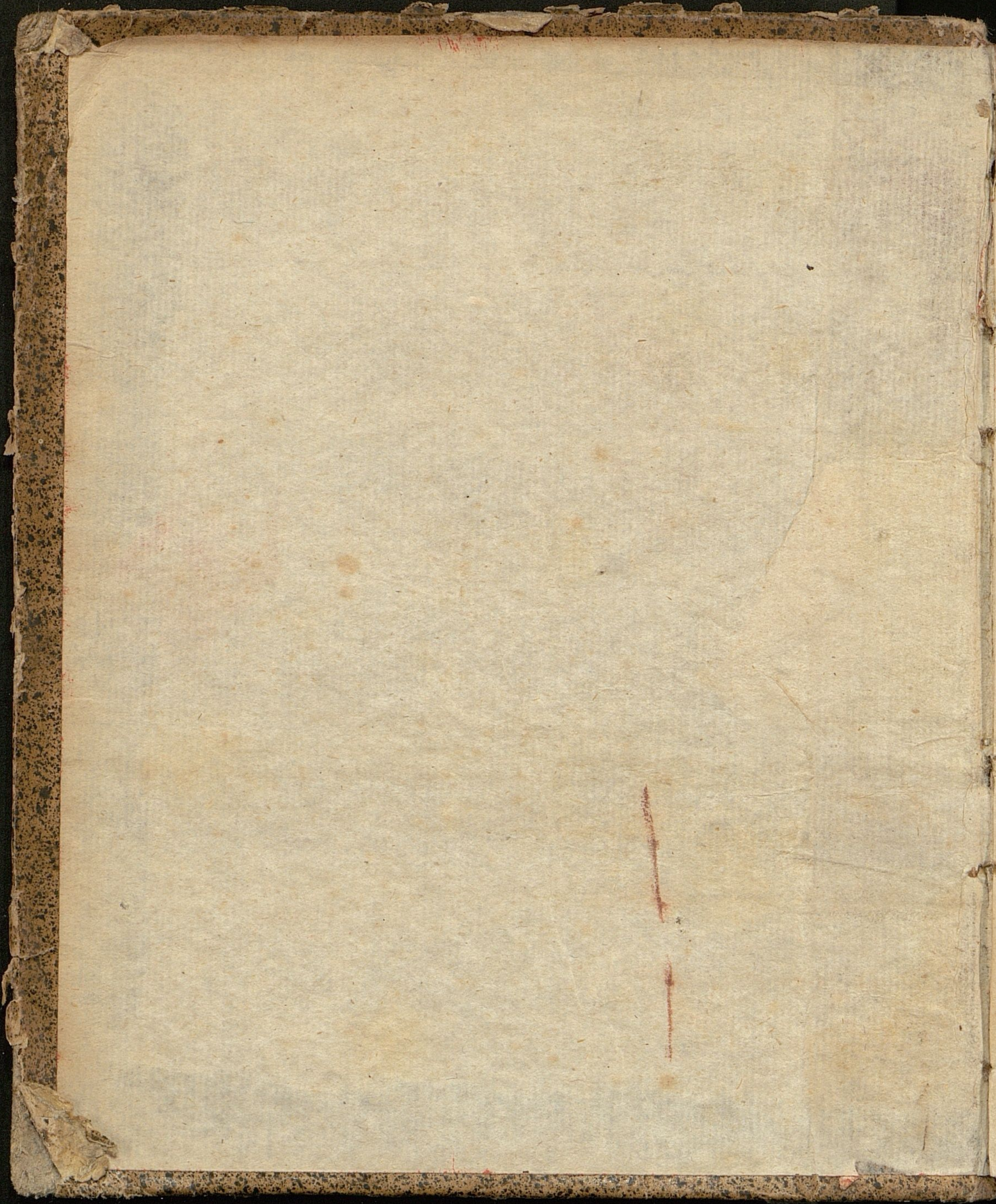

WIRID
II

Handwritten text on a yellow paper label on the spine.

AB
339

N
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

Nr. Praefides

1.	Müller	De iure Soli
2.	Beyer	- dissimulatione
3.	Strauch	- fortuna.
4.	Simon	- odio
5.	Lyncker	- beneplacito.
6.	Cellarius	- negligentia
7.	Beyer	- peste.
8.	Pauli	Observationes curiosa.
9.	Riemer	Sopitiones miscellanea
10.	Lyncker	- baptismo.
11.	Leyser	- praemiis.
12.	Junker	- Simulatione.
13.	Jessen	Decas quest. iuridicarum.
14.	v Jena	De ebrietate.
15.	Falkner	- re integra.
16.	Falkner	- omissione.
17.	Draing	- poenitentia.
18.	Bechman	- poenitentia.
19.	Beyer	- amicitia.
20.	Beier	- credulitate
21.	Beyer	- silentio.
22.	Amfel	Illustriores juris controversie.
23.	Rhetius	- Damnis voluntariis.
24.	Reyher	- epactis solaribus.
25.	Rhetius	- occultis.
26.	Schultz	- obligatione studiosi stipendiarum ad edendum
Specimen eruditionis

Mr.	Præfides	
27.	Schoepfer	De litterarum acceptatione.
28.	Schroeter	Tyrocinium Philosophiæ juridicæ
29.	Stein	De facto in continenti faciendo.
30.	Mauritius	- estimatione
31.	de Jena	- ignorantia.
32.	Rhode	- Corta libera.
33.	Linck	- indictione Romana.
34.	Linck	- Quasi.
35.	Linck	- Calendario.

D. M. M. V.
17

Q. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS

DE

POENITENTIA,

QUAM

Divinâ Annuente Gratiâ

Ex Decreto & Auctoritate

MAGNIFICI ET AMPLIS-
SIMI JURISCONSULTORUM
ORDINIS.

IN CELEBERRIMA ARGENTORATENSIVM
UNIVERSITATE

PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure Honores & Privilegia

DOCTORALIA ritè consequendi

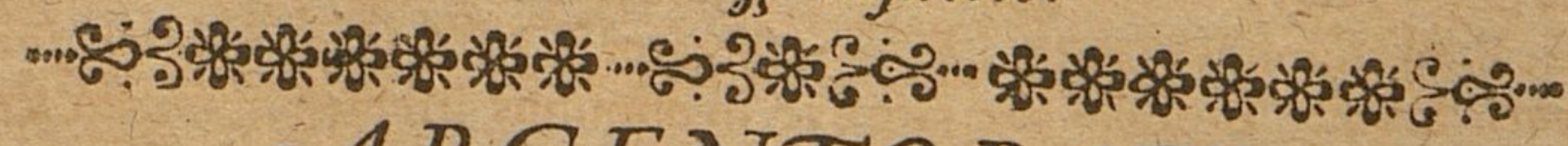
Placidæ Eruditorum Disquisitioni

SOLENNITER exhibet

PAULUS DRAINIG, Hamburg.

Ad d. 9. Mens. Januar.

Horis locoq; consuetis.

ARGENTORATI,

Literis JOHANNIS WILHELMI TIDEMANNI.

ANNO M DC LXXI.

1111

Q. O. B. V.

DI. P. M. A. T. O. T. A. D. I. C. A.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

P. O. E. N. I. T. I. A.

D. I. V. I. N. A. A. M. P. L. I. S.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

P. O. E. N. I. T. I. A.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

P. O. E. N. I. T. I. A.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

P. O. E. N. I. T. I. A.

M. A. G. N. I. F. I. C. I. E. T. A. M. P. L. I. S.

P. O. E. N. I. T. I. A.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI
JESU CHRISTI.

Dissertationis Inauguralis
Academicæ

DE
P O E N I T E N T I A
Procœmium.

 Quandoquidem in vitâ ci-
vili cum hominibus ita cõ-
paratum est, ut in agendis
rebus, à scopo sibi proposito
spe falsâ atque fallaci ali-
quatenus aberrantes, illi-
cò errorem ad animum revocent, & pro-
prium factum, experienciâ rerum magistrâ
satis comprobante, per voluntatem contra-
riam infectum reddere summâ ope adnitan-
tur, haud immemores, quod optimus sit por-
tus pœnitenti mutatio consilij. Cic. in Orat.
L 2 Philipp.

Philipp. 12. non abs re fore putarunt Juris
 Conditores, suadente equitate, inconstanti ho-
 minum voluntati certos præfigere limites, ne
 quis suæ mentis opinionem in alterius detri-
 mentum, quandocunque ipsi libuerit, dete-
 stari valeat. l. nemo. 75. ff. de R. J. Post-
 quam igitur haud pridem ordinariis exa-
 minibus in Illustri hac Argentinenſi ritè ex-
 actis collata mihi Licentia pro summis in
 utroque Jure Honoribus obtinendis Disputa-
 tionem Inauguralem habendi; ex aliis ob ocu-
 los versantibus materiis presentem hanc de
POENITENTIA ob temporis angusti-
 as, quibus circumscriptus sum, hac vice tan-
 tum summo, quod ajunt, digito attingere, atq;
 divinâ favente clementiâ juxta causarum se-
 riem breviter exponere placuit. Deus Ter Opt.
 Max. conatibus meis porrò aspiret, faveat
 & ut eum, quem destinavi portum, feli-
 citer appellere valeam, clementer
 largiatur.

THESIS

THESIS

I.

OMnem nostram cognitionem non minùs circa *Introductio.*
 verba, quàm circa res versari cum in propatulo
 sit, nobis præsentì disputatione de Pœnitentiâ sub ope
 Christi acturis haud inconueniens visum est, si statim
 à qualitate vocis eam exordiamur, atque, cum utili-
 tas hujus materiæ satis se ostendat, & major sit, quàm
 ut à nobis dignè commendari possit, in genere de Pœ-
 nitentiâ quædam, brevibus licet, prælibemus, ante-
 quam ipsi rei tractandæ accingamur.

II.

Quod concernit Pœnitentiæ Etymologiam, va- *Etymologiæ*
 rii variè eam deducunt. Alii Pœnitentiam à *pœnâ* &
tenere dictam arbitrantur, cum semper in se ulciscen-
 do puniat, quod peccando commisit; ut ita pœnam
 tenere nihil aliud sit, quàm vindicare quod commi-
 sisse dolet. *Augustin. in cap. Pœnitentia. 4. dist. 3. de*
Pœnit. Alii eam derivari autumant à *penè* & *penuriâ*,
 sic ut Pœnitentia idem sit quod indigentia; *Aul. Gell.*
noct. atticar. lib. 17. cap. 1. Alii verò ad crebriorem
 hujus vocabuli vim & usum respicientes existimant,
 Pœnitentiæ etymon petitum esse à *ponè* & *tenere*, quod
 est consilium posterius tenere. Nam tunc pœnite-
 re solemus inquit *Gell. d. l. cum*, quæ ipsi fecimus, aut
 quæ de nostrâ voluntate nostroque consilio facta sunt,
 ea nobis post displicere incipiunt, sententiamque in
 his demutamus.

III.

III.

Homonymia.

Etymologiam insequitur Pœnitentiæ Homonymia, certissima errorum genitrix, in Jure nostro civili probè investiganda. Sciendum itaque est Conditio-ribus Juris Civilis vocabulum istud tribus potissimum modis accipi. Primò generaliter significat quamcunque voluntatis & propositi mutationem Juris vi-ribus licet destitutam. *l. si judex. 41. ff. de minorib. l. si in lege. 24. §. colonus. 4. ff. locat. conduct. l. si quis. 25. §. sed si. 14. ff. de acquir. l. omit. her. l. quamvis eum. 39. C. de transact. l. non idcirco. 12. C. de contrab. empt.* Secundò nonnihil specialius designat efficacem negotii prioris revocationem non ex nudâ voluntate contra-riâ, sed sufficienti & legibus approbatâ causâ factam. Talis est *in l. cum profitearis. 4. C. de revocand. donat.* ubi asseritur, quod donatio inter vivos solâ Pœni-tentiâ revocari non possit, benè autem ob causam expressam. *l. donationes. 9. C. d. t. veluti supervenien-tiam liberorum l. si unquam. 8. C. eod. ingratitude do-natarii. l. generaliter. 10. alleg. tit.* Tertio specialiter denotat validam actus aut facti alicujus circa jus & justum versantis retractationem, ex solâ voluntatis mutatione ac gesti displicentiâ absque ullius ratio-nis allegatione ortam: quo sensu accipitur *in l. 3 §. 2. & 3. l. si pecuniam. 5. pr. & seqq. §§. ff. de cond. caus. dat. caus. non seq. l. cum hic. 32. §. 2. ff. de donat. inter. vir. & uxor. l. quod si. 4. ff. de adim. vel transfer. le-gat. vel fideicom. l. qui mortis. 30. ff. de mort. caus. donat. l. fideicommissum. 27. C. de fideicom.* Secus sumitur in Jure Canonico; verùm, quia paulò alieniores à no-
stro

stro proposito sunt illæ acceptiones, quid Jure civili vocabulum istud significet, impræsentiarum observasse sufficiat.

IV.

Post Homonymiam nobis occurrit vocis Poenitentia^{Synonymia} Synonymia, ob varietatem nominum, quibus in jure gaudet, consideratione digna. Etenim nonnunquam vocatur contraria voluntas. §. hoc amplius. 4. quib. mod. toll. oblig. mutata voluntas. l. si pœnituit. 7. ff. de divorz. & repud. mutatum consilium. l. quis sit. 17. §. 1. ff. de AEdil. Edict. commutationis arbitrium. l. omnium. 19. C. de testament. Pœnitudo. Nov. 87. cap. 1. Et loco verbi Pœnitere alibi invenitur sententiam mutare. l. statu II. in fin. ff. de leg. 2. obligationi renunciare. l. sicut. 5. C. de obl. & act. adversus conventionem venire. l. si quis. 29. C. de pact. voluntatem revocare. l. cum hic. 32. §. 4. ff. de donat. inter vir. & uxor. & passim.

V.

Haftenus de qualitate Nominis. Nunc ad rem Poenitentia^{Definitio}que naturam accedimus, & sine ullâ in aliorum definitiones, cum raræ sint, & vix inveniantur, inquisitione, hanc instituto nostro convenire putamus. Pœnitentia est contrariae voluntatis actus, quo quis actum priorem à se ita gestum, ut ex eo alter nondum jus quæsitum habeat, lege consentiente retractat. Quam ipsam, cum è speciali materiae hujus tractatione majorem lucem acceptura sit, expositione prolixiori illustrare haud opus esse arbitramur.

VI.

VI.

Divisa.

1.

Propositâ definitione ordo nunc suggerit ad Pœnitentiæ divisiones in Jure Justiniano fundatas ut progrediamur. 1. Dividitur in causalem sive conditionatam, & simplicem sive arbitrariam. Causalis est, per quam actus de jure efficax ob justam & legibus approbatam causam revocatur: Talis est in *l. ei apud. s. §. 2. ff. depos.* ubi de sequestro dicitur. *Plerumque non est permittendum officium, quod semel suscepit contra legem depositionis deponere, nisi justissima causa intervenerit. fac. l. ante litem. 16. l. post litem. 17. ff. de procurat. & defensor. l. filiusfamilias. 8. §. 3. ff. eod. §. recte. 9. & §. mandatum. II. Inst. de mandat.* Arbitraria est, quâ actus de jure validus ob nudam Pœnitentis voluntatem ita retractatur, ut agens suæ Pœnitentiæ causam probare non obligetur. Talis est in ademptione legatorum per nudam voluntatem facta. *l. 3. §. non solum. II. ff. de adim. vel transf. leg.* In donationibus mortis causa. *§. 1. Instit. de donat.* &

2.

aliis negotiis infrâ potissimum exponendis. 2. Dispicitur in expressam & tacitam. Expressa est, quâ mutatio voluntatis expressis verbis exponitur, ut si quis verbis vel ore prolatis vel in scripturam redactis testetur, se legatum illud rursus adimere, quod alicui dederat. *pr. Instit. de adempt. legat. & transl. l. 2. ff. de adim. vel transf. leg.* Tacita est, quæ re ipsâ sine verbis fit, & ex præsumtâ agentis voluntate elicitur, ut si rupto priore testamento posterius, quod jure perfectum, condat. *§. 2. Inst. quib. mod. testam. inf. l. si quis. 29. ff. ad Sctum Trebell. debitum quod legavit, postmodum à debitore exigat. §. tam autem. 21. Inst. de leg. & rem*

& rem legatam nullâ necessitate coactus alienet. Tum enim animus adimendi præsumitur, *l. rem legatam. 18. ff. de adim. vel transf. leg. 3.* Distinguitur in judicialem & extrajudicialem. Judicialis est, quâ actus ad iudicium vel processum spectans revocatur; atque hæc est vel iudicis. *l. quod iussit. 14. ff. de re jud. l. pœnam. 15. C. de pœn. vel actoris. l. quamvis. 11. ff. de in jus. voc. l. 3. C. de plus petit. vel rei. l. de etate. 11. §. Celsus. 12. ff. de interrogat. in jur. fac.* Extrajudicialis est, quâ actus & negotium ad iudicium vel processum non pertinens retractatur. Tantùm de Pœnitentiâ in genere. Restat, ut eam ratione causarum ordine nunc & in specie tractemus.

VII.

Causa efficiens Pœnitentiæ proxima est ipsa hominis voluntas, quæ naturâ reputatur libera, & spontaneo motu ita agit circa objectum, quod intellectus ei exhibet, ut vel illud tanquam bonum appetat, vel tanquam malum fugiat. Cùm verò in dijudicandis rebus humanis intellectus sæpissimè aberret, & voluntas inconsultò feratur in id, quod minus bonum est, imò rationi recta monenti temerè aliquando reluctetur; hinc in animo hominis, qui habet potentiam naturalem consilium mutandi. *Grot. de I. B. & P. lib. 2. cap. 11. num. 2.* perspecto errore existit quædam mutatio, atque sic oritur Pœnitentia per actus exteriores declaranda. Causa efficiens remota est jus civile Romanum. Nam, cùm sæpè homines arreptâ hinc inde causâ eâque frivolâ pœnitentiam exercere, atquè in alterius præjudicium prius factum evertere niterentur, jus civile Romanum facultatem illam pœniten-

Causa efficiens proxima;

Remota;

M

di li-

di liberam aliquatenus circumscripsit, & in plerisque negotiis certum poenitendi modum constituit.

VIII.

Causa mate-
rialis subje-
ctiva
à quâ

vel Naturâ
excluditur

1.
Infans;

2.
Furiosus;

3.
Mente ca-
pius;

4.
Ebrius;

Sequitur causa materialis, quæ dividitur, quatenus est circa juris articulos tractandos occupata, in subjectivam & objectivam. Illa personas, quibus licet poenitere vel non; hæc verò res, circa quas poenitens hominis animus versatur, exhibet. Ex personarum poenitentium classe arcentur omnes, qui actum juris efficaciter gerere impediuntur, vel ab ipsâ naturâ vel ex dispositione legis. *arg. l. 3. ff. de R. I.* Naturâ ob defectum intellectus & voluntatis prohibetur. 1. Infans; qui hîc definitur secundum desinentis infantiaë terminum, minor septem annis. *l. si infanti. 18. in pr. C. de jure delib.* adeoque intellectu, ac inde promanente consensu destitutus. *§. pupillus. 9. Inst. de inutil. stipul. l. in sponsalibus. 14. ff. de sponsal.* 2. Furiosus; non qui dilucida furoris intervalla habet. *arg. §. 1. vers. furiosi. Inst. quib. non est permiss. fac. test. l. 2. C. de contrah. empt. l. cum Prætor. 12. §. 1. ff. de judic.* sed continuâ quadam animi rabie agitur. *l. in negotiis. 5. ff. de R. I.* quoniam in eo animus deest. *l. 2. ff. de procur.* actum rei non intelligit. *§. furiosus. Inst. de inutil. stipul.* menteque caret. *§. 1. Inst. quib. non est permiss. fac. testam. & voluntate est privatus. l. furiosi 40. ff. de R. I.* 3. Mente captus; qui licet à furioso in hoc differat, ut tranquillâ mentis alienatione laboret, & plerumque ab ipso separetur, ut in *l. diem. 27. §. coram autem. 5. ff. de recept. qui arbitr. recep. l. 2. ff. de inoffic. testam. l. sancimus. 28. §. 1. C. de administrat. tut.* tamen in eo ipsi est proximus, ut nihil quoque intelligere censeatur. *arg. l. si furiosi. 25. C. de nupt.* 4. Ebrius summè talis;

talis; nam cum eiusmodi ebrietas mentis exilium inducat. *cap. à crapula. 14. X. de vit. & honest. clericor.* & propterea quid agat, quidve loquatur, non intelligat. *can. sane discimus. caus. 15. q. 1.* hinc sanè cum furioso, cui assimilatur. *c. venter. 5. distinct. 35. c. vinolentum. 5. ibid.* ex Pœnitentium ordine erit removendus.

5. Dormiens, quia usu rationis caret, functionibus animæ quiescentibus. *l. coram Titio. 209 ff. de V. S. l. 1. §. 3. ff. de acquir. vel amitt. poss. ac mortuo similis est juxta illud Virgilii lib. 6. AEneid.* 5. Dormiens.

Dulcis & alta quies placidæq; simillima mori. Unde si quis dormiens phantasiæ motu impulsus negotium aliquod retractaret, sibi tamen nullum faceret præjudicium.

IX.

Ex dispositione juris à subjecto Pœnitentiæ removentur, quibus illa interdicit vel certos tantum, vel verò planè nullos expedire juris actus. Primo casu impeditur 1. Pupillus adulto proximus. Nam etsi hic absq; tutoris auctoritate alios sibi adstringendo conditionem suam meliorem facere queat. *pr. Inst. de auctor. tutor. l. contra juris. 28. ff. de pact. ut vel sibi quid dari. l. obligari. 9. ff. de auctor. & const. tut. aut remitti stipuletur. l. 2. ff. de accept. non tamen ei licebit citra expressam tutoris approbationē res suas alienare, vel contrahendo se aliis obligare. §. fin. Inst. quib. alien. lic vel non. l. pupillus. 11. ff. de acq. rer. dom. l. 2. C. de auct. prest.* Si igitur pupillo non competit facultas eiusmodi actus efficaciter gerendi, eò quòd regulariter de jure nō subsistant. *l. quod pupillus. 41. ff. de cond. indeb. nec eidem licentia revocandi patebit. l. pupillus. 189. ff. de R. l.* 1. Pupillus pu- bertati pro- ximus;

2. Minor; qui aut ha- 2. Minor;

bet curatorem, aut non habet; ille vel bona in obligationem deducit, vel personam tantum. Priori casu, quia actus sine consensu curatoris celebratus ipso jure nullus est. *l. 3. C. de in integr. rest.* in eum quoque poenitentia cadere nequit. Posteriori vero casu, cum minor actus liberè suscipiat. *arg. l. in copulandis. 8. C. de nupt.* à poenitentia excludi non debet. Minor autem curatorem non habens firmiter quidem, lege haud refragante, extra iudicium plurima gerit negotia. *arg. §. 1. Inst. quib. non est permiss. l. à quâ. 5. ff. qui testam. fac. poss. obligari. 43. ff. de O. & A.* sed læsus iuvatur beneficio restitutionis in integrum. *l. l. §. 1. l. minor. 40. l. minor. 48. ff. de minor.* per quod poenitentiam exercere & in actum deducere valet. 3. Prodigus juridicè talis; Quamvis enim stipulando ut pupillus, cui in hoc æquiparatur. *l. certi. 9. §. sed & si. 7. ff. de reb. cred. sibi acquirat. l. is cui bonis. 6. ff. de V. O.* tamen ob defectum voluntatis & vitium animi æquè ac furiosus nullum omninò negotium contrahere. *l. Iulianus. 10. pr. ff. de curat. furios.* & quod inde fluit, nullam quoque poenitentiam agere potest. *per text. in l. 3. ff. de R. I.*

3.
Prodigus;

X.

Altero casu arcetur 4. Servus. Nam, quod ius civile attinet, pro nullo habetur. *l. quod attinet. 32. ff. de R. I.* quadrupedibus exæquatur. *l. 2. §. 2. ff. ad L. Aquil.* & voluntatem habere non creditur; quia obsequitur imperio domini. *l. velle. 4. ff. de R. I.* Sed cum servitus jam pridem in his & plerisque Christiani orbis provinciis exolevit, non est, cur huic rei diu immoremur. 5. Monachus. Etenim & hic nec velle nec nolle habet. *c. religiosi. 5. de sepult. in 6. c. fin. de testam. in 6.*
quia

4.
Servus;

5.
Monachus;

quia in ordinationis susceptione voluntati propriae ren-
nunciavit, & imperio superioris, à cuius voluntate de-
pendet, se subiecit. *c. si religiosus. 27. de elect. & elect. po-
rest. in 6.*

XI.

Relictis personis methodi ratio jam suadet, ut ad *Causa mate-
causam materiale[m] objectivam oculos mentemque rialis obje-
reflectamus. Quod priusquam fiat, fundamenti loco ctiva;*
annotare lubet; quod ratione objecti necesse sit. 1. ut
præcedat aliquod negotium ita celebratum, ut vel ab
initio subsistat, vel ex legis definitione tractu temporis
convalideretur. *l. cum hic. 32. §. 3. ff. de donat. inter vir. &
uxor. l. donationes. 25. C. eod.* Nam ubi nil quicquam
gestum, aut gestum quidem, sed lege prohibente, ibi
nec poenitentia adhiberi posse videtur. 2. ut nego-
tium illud prius à revocante sit celebratum; quia actus
alienus sub voluntatis nostræ dispositionem eâ ratione
non cadit, ut à nobis per poenitentiam retractari que-
at. *vid. d. l. 32. §. 4. ff. de donat. inter. vir. & uxor.* 3. ut
negotium, quod poenitens gessit, sit tale, ex quo alter
nondum sibi aliquod ius acquisivit. Hoc enim si ex-
inde consequutus est, statim ejus voluntas constringi-
tur, ut à priori facto haud amplius resilire. *l. in commo-
dato. 17. §. 3. ff. commodat. l. sicut. 5. C. d. O. & A. l. nemo.
75. ff. de R. l. alterique jus quæsitum invito auferre pos-
sit. l. id quod. II. ff. eod.*

XII.

Quibus præmissis aggredimur ipsum poeniten-
tiæ objectum, quod constituunt actus tam judiciales,
quàm extrajudiciales, liberæ dispositioni voluntatis

M 3

nostræ

Quo pertinet
inter Reales
Contractus

I.

Mutuum;

nostræ subjecti. Horum alii sunt liciti, alii illiciti. Nos principaliter acturi de licitis, illicitos in aliud tempus differimus. Illi vel dicuntur actus inter vivos; vel ultimæ voluntates. De singulis breviter. Ad actus inter vivos imprimis referuntur contractus; hi sunt vel Nominati vel Innominati. Inter nominatos, qui re consistunt, occurrit I. Mutuum; in quo mutuanti creditum ex poenitentia statim exigere non licet, etiam si alter ad solvendum statim obligatus sit. *arg. l. promissor. 21. §. 1. ff. de const. pec.* cum inter pecuniã acceptam, & eam restituendam tantum temporis intervenire debeat, quantum arbitrio judicis ad eam in necessarium usum erogandam sufficere possit. *l. si ut certo. 5. §. 2. ff. commod.* ne illud inutile existat, atque beneficio suo accipiens frustretur. *l. in commodato 17. §. 3. in fin. d. t.* Quod secus est in mutuataro, cui licet pro lubitu poenitere, & quod mutuò accepit, etiam ante tempus, quod solutioni est appositum, reddere. *l. quod certa. 70. ff. solut. & liberat. l. si stipulatio. 38. §. inter incertam. 16. ff. de V. O.* nisi dies mutui solvendi in favorem mutuantis est adjectus, *arg. l. la volenus. 15. ff. de ann. leg.*

XIII.

2.
Commodatum;

2. Commodatum; In quo licet commodatarius pro lubitu ex poenitentia rem commodatam reddere possit, per *d. l. in commodato. 17. §. 3. ff. commodati.* attamen commodanti non antè jus poenitendi conceditur, quàm finitum sit tempus utendi præscriptum: ne commodatario adimatur illud jus, quod circa rem commodato acceptam ei est quæsitum. *d. l. 17. §. 3.* nisi forsan ipse commodans re suã opus habeat. *arg. l. 3. C. de loc. & cond.* Nam tùm in contractu hoc gratuito non præ-

præsumitur adeò liberalis fuisse, ut officeret propriis necessitatibus. Et ita commodatum à precario differt, quod naturâ suâ mentione temporis modive ita datur, ut quodcunq̄ue ei, qui precario concessit, libuerit, revocari possit, *l. 1. ff. de precar.* etiamsi con- venerit, cum daretur precario, ne ante certum tem- pus repeteretur. Potest enim mutare voluntatem & non exspectato termino revocare precarium. *l. 2. ff. eod.*

XIV.

3. Depositum; Cujus natura cum sit, ut quo- cunq̄ue tempore is, qui deposuit, rem depositam repo- scat, ea restituatur. *l. 1. §. est autem. 22 ff. deposit.* non prohibendus est deponens pro arbitrio revocare con- tractum, & mutare suam voluntatem, etiam ante tem- pus pacto fortè constitutum. *per d. l. 1. §. si deposuero. 45. & §. proinde. 46.* quia ejusmodi pactum meritò nihil operatur, cum totum hoc negotium solius deponentis gratiâ celebretur. At ex contrario depositarium, quan- do certum tempus depositi reddendi constitutum est, non potest poenitere, nec is rem restituere; cum enim non sine incommodo deponentis hoc futurum sit of- ficiam, quod semel depositarius suscepit, contra legem contractus deponere non valet, nisi justissima causa intervenerit. *l. ei apud quem. 5. ff. depos.*

3.
Depositum;

XV.

4. Pignus; in quo ratione debitoris non est poe- nitentiæ locus; quia creditor in re ob crediti restitu- endi majorem securitatem sibi concessâ, tale jus qua- sivit, quod ei à debitore per nudam poenitentiam au- ferri nequit. *vid. Nov. 112. c. 1.* Secus illud est in credi- tore,

4.
Pignus.

tore, cui suum jus, quod in re alienâ consequutus est, remittere licet. *l. major. 23. C. de pign. l. fin. C. de remiss. pign.*

XVI.

Inter consensuales contractus

L. Emptio & venditio;

Tantum de contractibus nominatis realibus. Per-
gimus jam ad consensuales, ubi occurrit. 1. Emptio
& venditio, quæ si est perfecta, non juvabit venditorem
pœnitentia, si emptor à contractu resilire nolit. Frustrâ
itidem dissentiet emptor, si ex suâ parte venditor con-
tractum implere desideret. *vid. l. non idcirco. 12. C. de
contrah. empt. & vend. l. 3. C. de resc. vend. pr. Inst. de obl.
ex cons.* Nam re haud amplius integrâ pœnitentiæ
locus non datur. *l. 2. C. quand. lic. ab empt. & vend. reced.*
ne quidem sub arrhæ iacturâ, & solutione pœnitentia-
lis mulctæ, cùm, quæ probando ac confirmando con-
tractui accedere solent. *l. quod sæpè. 35. in pr. ff. de contr.
empt.* præter contrahentium opinionem contrarium
operari, & ad dissolvendum ac infirmandum contra-
ctum non valere debeant. *arg. l. legata. 19. in pr. ff. de
legat. 1. l. quod favore. 6. C. de LL.* Si verò emptionis &
venditionis contractus nondum est perfectus, sed per
scripturam adhuc celebrandus; tam diu pœnitentiæ
locus est, donec ea legitimo modo super emptione &
venditione confecta, & omnibus suis partibus absolu-
ta est. *pr. Inst. de empt. & vend. l. contractus. 17. C. de fid.
instrum.* Ita enim responderunt Scabini Lipsi. in causa
Joh. Albin. zu Quersfurt. Mens. Febr. 1627. teste Carpz.
part. 2. const. 33. def. 12. Verum hoc ita demum, nisi quid
arrharum nomine datum fuerit vel de certâ pœniten-
tiæ mulctâ inter partes convenerit. *Matt. Berlich. dec. 44.*
nam tunc arrhis intercedentibus vel mulctâ pœniten-
tiæ interpositâ hoc tacitè agi videtur, ut si emptor re-
cuset

cusset implere contractum, amittat arrhas, quas dedit, si verò venditor recuset, teneatur in duplum. *per d. l. 17.*

XVII.

2. Locatio & conductio. De quâ, cum emptioni & venditioni sit proxima. *pr. Inst. de locat.* paucis saltem hic tenendum, quòd alterutro contrahentium invito iste contractus simul ac perfectionem suam ritè nactus est, ex pœnitentiâ dissolvi non possit. *l. si de fundo. C. de locat. & passim.* quamprimùm enim locatio & conductio legitimè celebrata est, statim partibus acquiritur jus exigendi id, quod vel ex naturâ contractus debetur, vel in ipsum contractum est deductum; quod alteri ab altero facilè auferri non debet. *vid. l. 3. C. de locat. l. sicut. 5. C. d. O. & A.*

2.
Locatio &
conductio;

XVIII.

3. Societas; quæ solvitur pœnitentiâ, & hæc vel mutuâ non tantùm ante. *arg. §. ult. Inst. quib. mod. toll. obl.* sed etiâ post realiter factam communionem. *§. 4. Inst. de societ. vel alterutrius socii. l. actione. 65 §. 3. ff. pro soc. contra naturam aliorum contractuum. l. sicut. 5. C. de O. & A.* Cujus ratio est, quòd nemo in communi-
3.
Societas;
one vel societate invitus manere compellatur. *l. in communi-
one. 5. C. comm. divid. cum communi-
o rixas &
discordias plerumquè excitare soleat. l. cum pater. 77. §. dulcissimis. 20. ff. de leg. 2.* Ultraquè fit 1. verbis. *l. so-
cietatem. 4. §. 1. ff. pro soc.* 2. factis; cum unusquis-
què sociorum sibi negotiatur. *l. itaquè. 64. ff. eod. &
ad distrahendam societatem actio pro socio institui-
tur. l. tamdiu. 5. C. d. r.* Quæ ab alterutro intervenit, in
specie dicitur renunciatio. Hæc fit vel tempestivè ex
N justâ

justâ causâ absque calliditate, & est permiffa. *l. si conve-*
nerit. 14. l. sed & socius. 17. ff. d. t. vel intempestivè sine justâ
causâ ex dolo; & tunc quidem renunciationem ad-
mittat socius necesse est, sed renuntians, quod interest,
præstare, & si quod lucrum captavit, perinde ac duran-
te societate socio omne illud communicare tenetur.
d. §. 4. Inst. de soc. & l. 65. §. 3. 4. 6. ff. eod.

XIX.

4. Mandatum. In quo pœnitentia, quæ ex parte
Mandatum; mandantis revocatio. *§. rectè. 9. l. de mand. ex parte man-*
datarii, renunctiatio dicitur. §. mandatum. II. Inst. eod. ita
habet locum, ut mandanti liceat non tantùm, quando
res adhuc est integra. l. si verò. 12. §. si mandavero. 16. ff.
mand. sed & postquam fuerit affecta, mandatum revo-
care, dummodò mandatarii non interfit. l. si mandem.
15. ff. de re jud. Cujus enim est, mandati legem dare, ejus
& revocare. Contrà verò si mandatarium pœnituerit,
nō valet, nisi tempestivè renunciet, id est ita, ut integra
facultas mandatori conservetur, eandē rem quæ com-
modè explicandi. l. si mandavero. 22 §. sicut. II ff. eod. Man-
datum enim non suscipere cuilibet liberum est, semel
susceptum consummari oportet, aut tempestivè re in-
tegrâ renunciarî. d. §. II. Inst. h. t. Itaque si mandatarîus
susceptum mandatum non implevit, vel tempestivè
renunciavit, tùm, nisi justa causa intercesserit. l. sanè. 23.
& seqq. ff. eod. tenetur in id, quod interest. d. l.

XX.

5. *Improprîè*
sponsalia. Progredimur ad sponsalia; quæ licet contra-
 ctibus consensualibus propriè annumerari nequeant,
 attamen cùm ob consensum intervenientem valdè af-
 finia

finia ipsis videantur; forsàn non malè & hìc de iis erit dicendi locus. Sunt autem vulgò sponsalia vel de futuro, vel de præsenti. Illa non solùm contrariâ utriusque voluntate, sed unius etiam renunciatione tam de jure civili. *l. prout. 80. de sol. & liber. l. 1. l. 5. in fin. C. de spons. & arrh. spons. l. 2. C. de repud. l. 2. §. 2. ff. de divort. quàm canonico, ex justâ & probabili causâ, vel post contracta sponsalia abortâ, vel ante diffimulatâ dissolvi possunt. cap. 2. cap. adolescens. 32. X. de spons. cap fin. X. de conjug. leprof. Cæterùm ita, ut sponsus, si per eum steterit, quò minùs duceret, arrhas datas amittat; sponsa verò, si per ipsam steterit, quò minùs nuberet, duplicatas restituat. *d. l. 5. C. de spons. l. 3. ff. eod.* Hæc verò nec mutuo sponsi & sponsæ consensu, nec alterutrius pœnitentiâ dirimi possunt. *cap. si inter. 31. X. de spons. nisi justæ causæ ea dissolvi jubeant. Schneiduv. de divort. n. 44.**

XXI.

Haftenus de contractibus nominatis tam réali- ^{Contractus} bus, quàm consensualibus. Jam accedimus ad contra- ^{Innominati-} ctus innominatos; quorum cum duo sint extrema, dari scilicet & fieri, alios esse dandi, alios faciendi asserimus. In innominatis, præsertim illis, qui obligationem dandi habent, semper pœnitendi libertas, quæ à *Grot. in lib. 2. de l. B. & P.* impunitas appellatur, ei, qui dedit, tamdiu conceditur; quamdiu ab altera parte implementum non fuerit sequutum. *l. dedi. 3. §. 2. de cond. caus. dat. caus. non seq. l. si liber. 9. C. eod.* Idquè nemini mirum videri debet, proptereà, quod is alterius causa aliquid præstando alterum sibi quidem rei acceptione obliget. *l. 4. C. de rerum permut.* ipse tamen alteri non adstringatur, utpote à quo nihil haftenus præ-

stitum est, quo æquum sit, dantem vicissim obligari. *vid. l. 5. §. 1. ff. de præscr. verb.* Quamvis autem ille, qui implevit, re integrâ rectè pœnitere possit, non tamen id accipienti est concessum; puta, si ille præscriptis verbis conventus, dicere velit, nolo implere, sed placet acceptum restituere. Is enim propter *συνάλλαγμα* & interpositum expressum consensum ad implendum est adstrictus. *Dn. Hahn. ad tit. de P. V. n. 2.* In aliis autem innominatis contractibus, qui obligationem facti continent, res aliter se habet; cum enim per naturam rerum impossibile sit, facta repeti & infecta fieri, satis patet, nisi ratione illius facti aliquid in adversarium collatum sit, quatenus pœnitendi jus in iis exerceri queat. Hinc apparet, quo jure *Ludov. Molin. in LL. Rom.* pœnitentiam in contractibus innominatis admittentes invehat, quando *tr. 2. disp. 258. num. 9.* ita loquitur. *Possent summus Pontifex ac deberet abrogare eas leges, quæ in contractibus innominatis pœnitentiam admittunt, conceduntque repetitionem ejus, quod ex alterâ parte ritè solutum est; fovent enim peccata, litesque multiplicant, tantum abest, ut eas minuant. quia omnia etiam quæ de pacto nudo & vestito & contractibus innominatis subtiliter potius, quam utiliter de jure civili ab Ethnicis hominibus inventa atque introducta sunt, aboleri deberent &c.*

XXII.

Ultima voluntates.

Dictum hucusquè de veris contractibus. Inquirendum jam ulterius esset, quando in quasi contractibus locus sit pœnitentiæ, vel non; verum temporis ratio nos jubet progredi ad ultimas voluntates; in quibus larga pœnitendi facultas testatoribus conciliata est, quod hominis voluntas ambulatoria reputetur ad supremum vitæ exitum. *l. quod si. 4. ff. de adm. vel transf. leg.* adeò, ut quosvis tempore eum, qui promisit, se nolle priorem revocare voluntatem, pro arbitrio pœnitere possit.

possit. *l. si quis. 22. pr. ff. de leg. 3.* Sic igitur 1. Testa-
 mentum ex poenitentiâ totiès revocari potest. *§. 2. Inst.*
quib. mod. test. infirm. l. sancimus. 27. C. de testam. l. 6. C.
qui testam. fac. poss. quotiès testatori visum fuerit. §. ex eo.
7. Inst. quib. mod. test. infirm. d. l. 4. ff. de adim. vel transf.
leg. 2. Legata. l. si quis. 3. §. fin. l. quod si. 4. eod. 3. Do-
nationes mortis causa. §. 1. Inst. de donat. l. qui mortis. 30.
ff. de mort. caus. donat. l. sed si. 13. ff. de donat. inter vir. & ux.
 4. Codicilli. *l. 3. C. de codic. l. confirmatur. 8. in fin. ff. eod.*

XXIII.

Delibatis jam extrajudicialibus negotiis, trans-
 eundum nobis est ad actus spectantes ad iudicium &
 processum. Inter illos occurrit. 1. Libellus, de quo
 inter Dd. admodùm controvertitur, an & quatenùs de
 jure civili poenitendo corrigi possit? Communis In-
 terpretum sententia est, quod libellus post litem con-
 testatam in accidentalibus quidèm emendari, in essen-
 tialibus verò mutari nequeat. *per l. non potest. 23. ff. de*
judic. & l. ut fundus. 18. comm. divid. Verum juris tex-
 tibus magis convenire videtur illorum opinio, qui sta-
 tuunt, actori jus esse libellum emendandi vel mutandi
 non solùm ante, sed & post litem contestatam usquè ad
 sententiam. *arg. §. si quis. 35. Inst. de act. l. in delictis. 4. §.*
ult. ff. de nox. act. l. cum fundum. 28. §. fin. ff. de vi & vi
armat. modò. 1. viatica & sumptus prioris litis refun-
dantur. arg. l. eum qui. 79. ff. de jud. ac. 2. reo spatium de-
 tur ad deliberandum, id enim edicti perpetui monet au-
 thoritas, & jus reddentis decernit æquitas. *l. 3. C. de edend.*

Inter actus
 judiciales est

1.
 Libellus;

XXI.

2. Productio testium. Ubi quæritur, an & qua-
 3

2.
 Productio
 testium;

tenus is, qui testes ad examinandum semel produxit, eosdem per poenitentiam revocare queat? & videtur ita distinguendum: aut testes realiter & revera sunt producti, solennique juramento obstricti; aut saltem in schedulâ & verbaliter absentes tanquam praesentes sunt evocati. Priori casu non est poenitentiae locus: quia tunc testes alteri parti communes facti censentur. Posteriori omnino; quod nulla productio verè sit facta; neque aliquod jus alteri exinde quaesitum. Veluti ita in supremo parlamento Dresdensi 29. Nov. 1610. in causa Hannsen Heinrichen und Wolff Friderichen von Lütichaw actorum ex una, & Melchioris von Milckaw Eheweib reae ex alterâ parte fuit judicatum, daß Klägern seine angegebene Zeugen / so viel derselben nicht verendet / ungeachtet solche absentes tanquam praesentes fürgestellt / fallen zu lassen unbenommen. B. N. W. Matth. Berlich. part. 1. concl. 38. n. 50.

XXV

3.
Sententia;

3. Sententia; quae semel prolata poenitendo retractari non potest. tot. tit. C. sent. resc. non poss. l. quod jussit. 14. ff. de re jud. l. 2. C. de sent. ex peric. rec. l. 3. C. comminat. l. Divi. 27. pr. ff. de poen. ne quidem eodem adhuc die. l. cum quarebatur. 62. ff. de re jud. propterea quod iudex cum ipsâ sententiâ jurisdictionem omnem exuit, & statim ubi semel officio suo perfunctus est, in eâ causâ iudex esse desinit. l. iudex. 55. ff. de re iud. fac. l. 1. §. 2. in fin. ff. de usur. non tantum propter autoritatem rei iudicatae. l. servo. 65. ff. ad Sc. Treb. sed & propter Jus victrici parti pronunciatâ sententiâ quaesitum: quod tamen solum procedit in sententia definitiva. Nam de merè interlocutoriâ non est dubium, quin illa possit mutari

5.
Probatio
omissis

mutari & tolli contrario imperio vel jussu. *l. quod jussit.*
14. ff. de re jud. l. post sententiam 9. vers. nam nec. C. de sent.
& interl. cap. cum cessante. 60. X. de appell.

XXVI.

4. Appellatio. Quâ interpositâ appellanti licet
 etiâ invitâ parte alterâ poenitere, & appellatorios quos
 obtulit libellos, non quidē jure canonico per *cap. quam-*
vis. 10. de elect. & elect. potest. in 6. sed civili, revocare
 potest. *l. si quis. 28. C. de appellat.* nisi fortē appellati in-
 teresse coepit, & communis facta est. *l. ampliorem. 39.*
pr. C. de appell. & cons. l. omnem. 10. C. quand. prov. non
est necess. quod fit, quando adversarius sententiam à
 judice prolatam non approbat; wenn er dazu stillschwei-
 get/ und der Urtheil halben sich nicht bedanket. Hoc enim
 si facit, ipse appellatus interpositæ appellationi super
 ea capita, à quibus appellatum, ita incumbere potest,
 ut sententia in principali causa lata ab appellationis ju-
 dice in suum favorem emendetur, & si quid minus di-
 ctum sit, suppleatur.

4.
Apellatio.

XXVII.

Tantum de causâ materiali objectiva; quam
 ordine nunc excipit causa formalis. Forma igitur, per
 quam poenitentia ab aliis actibus voluntatis, nimirum,
 revocatione, dissensu & rati habitione secernitur, con-
 sistit in spontaneâ prioris voluntatis immutatione,
 seu libera retractatione ejus, quod antea sic fuit gestum,
 ut ex eo alter nullum jus fueris consequutus. De causâ
 finali non est cur multum dicamus, cum ex superiori-
 bus satis constet, quod finis poenitentiae sit actus prioris
 rescissio, & indemnitas poenitentis.

Causa for-
malis.Causa fina-
lis.

XXVIII.

XXVIII.

Effectus. Perductâ ad finem causarum serie, recto ordine sequitur, ut, quisnam pœnitentiæ sit effectus, paucis dispiciamus. Quando igitur pœnitentia legitimo modo interposita est, hunc effectum præprimis gignit, quod prius negotium tollatur, non quidem ut factum fiat infectum, sed tantum, ut actus prioris vires, quas alias exereret, à jure incidantur, & causa per pœnitentiam ad pristinum statum reducatur, quasi actus ille nunquam contigisset. *cap. cessante. 60. X. de appell.* Tempestivum jam esset tractare affinia pœnitentiæ, verum quia & hæc ex dictis aliquatenus colligi possunt, brevitatis causa eorum expositionem hæc vice mittimus, & tandem circa pœnitentiæ jam constitutæ contraria observamus, quòd ea sint in genere omnia, quæ ex post facto pœnitentiam resolvunt & impediunt, quo minus ipsa juris effectum sortiri possit. *l. si mandem. 15. ff. mand. l. si pecuniam. 5. pr. ff. de cond. caus. dat. cap. 5. X. de renunciat. junct. c. 3. in fin. eod. c. 16. X. de probat.* Tantum de hæc materiâ obiter, pro ejus amplitudine exiguum, pro ratione instituti satis.

S. D. G.

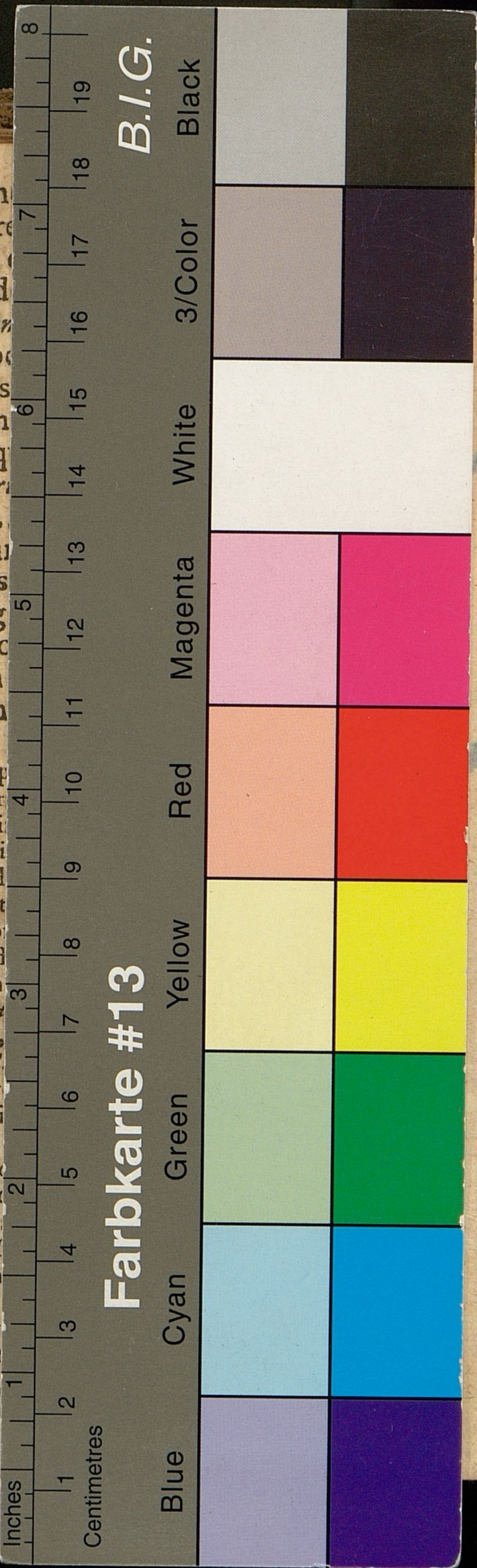

Non est Sapientis volitare & hinc & inde
 Ac mente levi dicere: *Non quidem putaram.*
 At sæpe tamen quis sapientius priores
 Mutare solet consilii vias. Id ipsum
 Tu, *chare DRAING*, hæcce doces Inaugurali.
 Utrumque probas; Et *Benè pœnitere rarum est:*
Contrà quoque verum: Malè pœnitere, durum est.

Nobilissimo DN. CANDIDATO
 de Pœnitentiâ Inauguraliter disputanti
 Commensali honoratis.

ex animo gratulatur

Gerardus von Stöffen / V. J. D. & Instit.
 Imperialium P. P.

D. IIII.
17

Q. D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
POENITENTIA,
QUAM
Divinâ Annuente Gratiâ
Ex Decreto & Auctoritate
MAGNIFICI ET AMPLIS-
SIMI JURISCONSULTORUM
ORDINIS
IN CELEBERRIMA ARGENTORATENSIIUM
UNIVERSITATE
PRO LICENTIA
Summos in Utroque Jure Honores & Privilegia
DOCTORALIA ritè consequendi
Placidæ Eruditorum Disquisitioni
SOLENNITER exhibet
PAULUS DRAINIG, Hamburg.
*Ad d. 9. Mens. Januar.
Horis locog, consuetis.*

ARGENTORATI,
Literis JOHANNIS WILHELMI TIDEMANNI.
ANNO M DC LXXI.